

Sosiaali- ja terveystoimen talousarvio 2022 ja taloussuunnitelma vuosille 2023 - 2024

SoTe 25.08.2021 § 95
71/02.02.00/2021

Valmistelijat: sosiaali- ja terveystoimen johtaja Sari Hellsten, puh. 040 183 6444 sekä talouspäällikkö Marja-Liisa Särkivuori, puh. 040 664 9474

Sosiaali- ja terveystoimi on viimeistä kertaa mukana tässä muodossa valmistelemassa Jämsän kaupungin talousarviota, koska sen tehtävät siirtyvät 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueille.

Talousarvion valmistelu

Kaupunginhallitus on 14.6.2021 kokouksessaan 215 §:ssä antanut talousarvioasetelman vuoden 2022 talousarvion sekä taloussuunnitelman vuosien 2023 – 2024 pohjaksi.

Talousarvioasetelma on kaupungin kirjanpidon järjestelmän pohja, jolle suunnittelu, päätöksenteko ja seuranta perustuu. Liitteenä on esitys talousarvioasetelmasta vuodelle 2022 sillä tasolla kuin kaupunginvaltuusto siitä päättää, eli toimialat ja sen tulosalueet, jotka ovat talousarvion sitovuustasoja (liitteen vaaleanvihreä alue).

Kaupunginhallituksen päätös 216 § sisältää myös talouspalvelujen laatimat tarkemmat ohjeet raamiin ja taloussuunnitteluun vuodelle 2022. Ohjeen mukaan valtuustoon nähden sitovuustaso on tulosaluetaso ja lautakuntaan nähden tulosityksikkötaso. Sitovuustaso lasketaan sekä tuloista että menoista. Investointisuunnitelma tehdään neljäksi vuodeksi vuosille 2022 - 2025.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Toimialat valmistelevat talousarviotekstit tulosaluekohtaisesti. Toimialan ja tulosalueiden toiminnan on tuettava kaupungin strategian ja tavoitteiden toteutumista. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet esitetään kutakin tulosaluetta koskevana erikseen talousarviovuodelle 2022 ja erikseen suunnitelmakauden vuosille 2023-2024. Tulosalueiden käyttämät tavoitteet ja arviointitavot tulevat määritellä kuvaaviksi.

Talousarviokirjaan toimialueelle esitetään 1 - 2 tavoitetta talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Tulosaluetta kohden tavoitteita voidaan esittää talousarviokirjaan talousarviovuodelle 2 - 3 kpl ja suunnitelmavuosille 1 - 3 kpl. Lautakunnalle tavoitteita voidaan esittää tulosityksikkötason lisäksi myös kustannuspaikkatasoisena, mutta alemmalle tasolle määritellyt tavoitteet eivät voi olla ristiriidassa ylemmän tason tavoitteiden kanssa.

Talousarvion laadintaohjeistusta on tarkennettu siten, että lähiesihenkilöt osallistuvat budjetin laadintaan kartoittamalla alaistensa kanssa yhdessä toiminnan kehittämismahdollisuudet ja tekevät mahdollisista muutoksista yhdessä henkilöstönsä kanssa esityksiä. Käyttötalouden muutosesitykset voivat olla kaikenkokoisia asioita ja ne voivat liittyä toimintatapoihin, työnkulkuihin ja -suunnitteluun, hankintoihin, resursseihin tai niiden käyttöön, kaupungin sisäiseen yhteistyöhön jne.

Sosiaali- ja terveystoimen toimialalla on ryhdytty valmistelemaan vuoden 2022 talousarviota Jämsän kaupunginhallituksen kokouksessaan 14.6.2021 antamien laadintaohjeiden mukaan. Sosiaali- ja terveystoimen palveluista useimmat ovat lakisääteisiä peruspalveluja kuntalaisille ja niistä on vaikea karsia. Erityisesti sosiaalihuollon palveluihin, asiakkailla on usein subjektiivinen oikeus, mikä tarkoittaa, että palvelu on myönnettävä, jos kriteerit täyttyvät. Kuitenkin toimintoja, toimintatapoja ja ohjeistuksia tulee aina katsoa kriittisesti ja on mietittävä niitä keinoja, joilla mm. päällekkäisyyksiä ja ylimääräistä työtä vähennetään, mikä puolestaan tuo myös taloudellisuutta ja tehokkuutta toimintaan.

Talouden näkymiä

Jämsän kaupungin talous on ollut viime vuosina heikkenevä, ja väestömäärä vähenevä, joka on vuosittain vähentynyt noin 200 - 400 henkilöä syntyvyyden ollessa hyvin alhainen. Kaupungin tulopohja on ollut haasteellinen verotulojen ja valtionosuuksien vähenemisen vuoksi. Teollisuuden rakennemuutoksen vuoksi työpaikat ovat vähentyneet alueella ja huoltosuhde onkin pysytellyt korkeana valtakunnalliseen keskiarvoon verraten. Kaupungin taloutta rasittaa lisäksi Kaipolan tehtaan lakkautus ja siitä johtuvat toimenpiteet sekä käyttämättömänä epäkurantti kiinteistössä.

Yleinen taloudellinen tilanne ja vienti olivat elpyneet ja odotukset talouden noususuhdanteelle ovat parantaneet ennusteita. Epävarmuutena on kuitenkin talouden ylikuumeneminen ja toisaalta uusien korona-aaltojen ilmaantuminen. Kevään 2021 pandemia-tilanne rokotusten alettua on muuttanut ennusteita positiivisempaan suuntaan. Pandemian taloudellisia vaikutuksia voi vielä vaikea arvioida tilanteen ollessa edelleen epävakaa.

Vuoden 2020 tilinpäätöksen jälkeen kaupungilla on taseessa kumulatiivista alijäämää 3,6 mil. euroa. Vuoden 2021 talousarvio on kutakuinkin tasapainossa (ylijäämää noin 57.000 €). Taloussuunnitelmassa suunnitelmavuosi 2022 on noin -565.000 € alijäämäinen. Suurin osa kaupungin menoista on sopimuksen mukaista palvelujen ostoa, joten toiminnan rationalisoinnista tai muista pienemmistä eristä ei helpolla saada riittäviä tasapainotuseriä talouden alijäämän oikaisemiseksi yhden suunnitelmankauden aikana. Rakenteesta aiheutuvan alijäämän kaupungin budjetissa arvioidaan vuoden 2020 tilinpäätöksen perusteella olevan noin 1,5-2 milj. €, kun valtionosuuksista poistetaan pandemian aiheuttamat valtionosuuslisät. Tosin vielä on päättämättä, miten sairaanhoito- piirien tekemät alijäämät pandemian ajalta katetaan, tämä lisää em. alijäämää.

Viime vuosien (10 vuoden ajanjakso) aikana kaupunki on subventoinut palveluihin 17 milj. € lisää, joista noin 16,5 milj. € on mennyt sosiaali- ja terveystoimeen. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimen ulkoistuksen kustannusten arvioidaan sopimuksen hinnankorotusmekanismin mukaisesti nousevan noin miljoonalla eurolla. Lisäksi näyttää siltä, että vuoden 2021 varaus korotukseen ei riitä. Sen lisäksi hoitajamitoituksen vaatimat lisärahoitukset nostavat sosiaali- ja terveystoimen kustannuksia. Toisaalta kaupungin kustannuksia lisää myös ikääntyneiden palveluiden valmistelevan viranomaistyön siirtyminen kaupungille aluehallintoviraston vaatimuksesta. Em. kustannukset kompensoituvat, kun summa vähennetään sopimushinnasta. Myös palkankorotukset ensi vuodelle ovat avoimena, sopimuskausi päättyy 28.2.2022, joten loppuvuoden palkkavaraukset ovat vielä neuvottelematta.

Ulkoistetuista palveluista

Jämsän Terveys Oy:lle ulkoistettujen palvelujen osuus Jämsän sosiaali- ja terveystoimen kokonaisuudesta on noin 80 %. Kaupungin ja Jämsän Terveys Oy:n välinen palvelusopimus on voimassa elokuun loppuun 2025. Palvelusopimuksen sisällön tarkistaminen ja sen muuttaminen ei tässä vaiheessa ole tarkoituksenmukaista, kun sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät perustettaville hyvinvointialueille jo vuoden 2023 alusta. Palvelusopimus siirtyy tällöin Keski-Suomen hyvinvointialueen vastuulle.

Palvelusopimuksen mukainen hinnantarkistus toi vuodelle 2021 noin 1,3 milj. euron lisäkustannuksen ostopalveluihin verrattuna edellisvuoteen. Vuodelle 2022 raamissa on varauduttu lähes vastaavaan nousuun. Syksyllä 2021 ennustetaan tarkemmin ostohinnan nousu. Vuodelle 2022 Jämsän Terveydelle maksettava korvaus lasketaan hinnantarkistuskriteereiden tunnuslukujen vuonna 2021 tapahtuvan kehityksen perusteella. Lopullinen hinnantarkistus voidaan tehdä vasta maaliskuussa 2022.

Jämsän Terveys Oy:ltä ostettavien palvelujen määrän ja vähimmäisvaatimusten alentaminen sekä tuotannon keskittäminen toisi tuki säästöjä, mutta se tarkoittaisi myös palvelutason heikentämistä ja myös palvelusopimuksen muuttamista.

Kaupungin ja Jämsän Terveys Oy:n välillä on edelleen laskutusristiriita hinnantarkistamisen osalta, kun yhtiö ei ole hyväksynyt palvelusopimuksen mukaista hinnantarkistusmekanismia ja vuosihinnan alenemista vuonna 2018. Jämsän Terveys Oy on puolestaan riitauttanut ulkoa ostettavan erikoissairaanhoidon kustannusten nousun sekä vanhushuollon palveluasumiseen liittyvät järjestelyt ja kustannukset. Kaupungin näkemyksen mukaan tuotanto- ja kustannusvastuu vanhushuollosta ja terveydenhuollosta ml. erikoissairaanhoito kuuluu palvelusopimuksen mukaan yhtiölle. Erimielisyydet ovat syksyn 2021 aikana käräjäoikeuskäsittelyssä. Nämä asiat voivat vaikuttaa myös kaupungin toimintaan ja talouteen.

Omaan palvelutuotantoon liittyvät palveluostot ovat vuositasolla merkittävät ja myös niiden hankintaperusteet ja tarve on käytävä tarkasti läpi. Erityisesti sosiaalityöntekijän työpanoksen ostaminen

ostopalveluyrityksiltä on kallista. Kaikkia vakituisia virkoja ei olla saatu täytettyä ja siten on jouduttu turvautumaan ostopalveluihin, jotta lakisääteiset tehtävät saadaan hoidettua.

Investoinnit ja muuta huomioitavaa

Investoinneista ja vuosikorjauksista on pyydetty myös Jämsän Terveys Oy:ltä esitykset. Kaupungin tilapalvelut valmistelevat kiinteistöinvestoinnit taloussuunnitelmavuosille.

Taloussarviota ja taloussuunnitelmaa tehtäessä tulee ottaa huomioon keväällä 2021 valmistunut Kehitysvammaliiton selvitys sosiaali- ja terveystalouksista ja siinä esille tuodut tulokset palvelujen kehittämiseksi vammaispalveluissa ja kehitysvammahuollossa.

Taloussarvion käsittely

Taloussarviovalmistelun ja -päätöksenteon alustava aikataulu on esitetty laadintaohjeessa. Investointiesitykset tulee palauttaa taloussarviointiin 8.9.2021 mennessä. Kaupungin investointisuunnitelmaa käsitellään heti sen jälkeen johtoryhmässä ja kaupunginhallituksessa. Taloussarvion käyttötalouden luvut tulee olla järjestelmässä viimeistään 1.10.2021 mennessä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta käsittelee taloussarviota kokouksessaan 28.9.2021 ja tarvittaessa seuraavassa kokouksessa lokakuussa.

Taloussarvioesitystä käsitellään valtuustoseminaarissa lokakuussa. Kaupunginhallitus esittää marraskuussa taloussarvion ja – suunnitelman valtuustolle ja valtuusto tekee päätökset kokouksessaan 22.11.2021.

Ehdotus

Sosiaali- ja terveystalouksen johtaja Sari Hellsten

Sosiaali- ja terveyslautakunta

1. Merkitsee tiedoksi kaupunginhallituksen antamat laadintaohjeet ja raamin taloussarviovuodelle 2022 ja suunnitelmavuosille 2023-2024.
2. Antaa ohjausta ja evästyksi toimialan johdolle käyttötaloussuunnitelman ja investointiohjelman valmistelussa.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.